

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

Р І Ш Е Н Н Я

До протоколу № 52
від 21 січня 2021 року

**Про проект Закону України
“Про внесення змін до статті 42 Закону України “Про вищу освіту”
щодо удосконалення процедури виборів
керівника закладу вищої освіти”
(реєстр. № 4489 від 11.12.2020)**

Комітет з питань освіти, науки та інновацій є головним з опрацювання проекту Закону України “Про внесення змін до статті 42 Закону України “Про вищу освіту” щодо удосконалення процедури виборів керівника закладу вищої освіти” (реєстр. № 4489 від 11.12.2020), внесеного народним депутатом України Шпак Л.О.

Законопроектом пропонується врегулювати на законодавчому рівні питання проведення другого туру виборів керівника закладу вищої освіти та умов укладання контракту з переможцем виборів.

Метою законопроекту є удосконалення процедури виборів керівника закладу вищої освіти.

Прийняття проекту Закону України “Про внесення змін до статті 42 Закону України “Про вищу освіту” щодо удосконалення процедури виборів керівника закладу вищої освіти” не призведе до зміни показників Державного бюджету України.

Реалізація проекту акта дозволить уникнути у подальшому проблеми з необхідністю неодноразового проведення повторних виборів керівника у закладах вищої освіти та дасть можливість забезпечити сталий розвиток вітчизняним університетам.

Головне науково-експертне управління, розглянувши законопроект, вважає за необхідне висловити щодо його змісту такі зауваження та пропозиції.

1. Зазначеним законопроектом пропонується ч. 3 ст. 42 Закону доповнити положеннями, які вже містяться в підзаконних нормативно-правових актах, що визначають особливості процедури обрання керівника закладу вищої освіти.

Так, новий абз. 11 ч. 3 ст. 42 Закону у редакції проекту за своїм змістом повністю повторює положення, які містяться у п. 50 Методичних рекомендацій

щодо особливостей виборчої системи та порядку обрання керівника закладу вищої освіти, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.12.2014 № 726.

Враховуючи зміст ч. 5 ст. 42 Закону, відповідно до якої методичні рекомендації щодо особливостей виборчої системи та порядку обрання керівника закладу вищої освіти затверджуються Кабінетом Міністрів України, на нашу думку, відповідні процедурні положення доцільно врегульовувати на підзаконному рівні. У разі необхідності Закон може бути доповнено основними вимогами проведення зазначеної процедури.

2. У законопроекті пропонується передбачити, що “з особою (кандидатурою), яка набрала більше 50 відсотків голосів осіб, які мають право брати участь у виборах, засновник (засновники) або уповноважений ним (ними) орган (особа) укладає контракт строком на п’ять років не пізніше десяти днів після закінчення *спеціальної перевірки*” (оновлена редакція абз. 10 ч. 3 ст. 42). Відповідна процедура передбачається також і до переможця другого туру виборів (новий абз. 14 ч. 3 ст. 42 Закону у редакції проекту).

Відповідні положення, на думку фахівців Головного науково-експертного управління, потребують уточнення, з огляду на те, що ст. 42 Закону, в яку пропонується внести зміни, визначає особливості порядку обрання та призначення керівника закладу вищої освіти незалежно від форми власності та підпорядкування. Разом з тим, відповідно до положень антикорупційного законодавства, процедура проходження спеціальної перевірки розповсюджується не на всіх обраних керівників закладів вищої освіти.

Так, згідно з ч. 1 ст. 56 Закону України “Про запобігання корупції” *спеціальна перевірка проводиться стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, а також посад з підвищеним корупційним ризиком, перелік яких затверджується Національним агентством з питань запобігання корупції (далі - Національне агентство).* При цьому, виходячи зі змісту примітки до ст. 56 цього Закону, керівники закладів вищої освіти будь-якої форми власності не відносяться до категорії посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища.

Що ж стосується посад із підвищеним корупційним ризиком, то відповідно до п. 4 Переліку посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків, затвердженого рішенням Національного агентства від 17.06.2016 № 2, до таких посад, зокрема, відносяться посади *керівників державних підприємств, установ, організацій, інших суб’єктів господарювання державної форми власності та їх заступників, призначення яких здійснюється державними органами.*

Тобто, обрані керівники *приватних* закладів вищої освіти (не дивлячись на те, що вони є суб’єктами, на яких розповсюджується дія Закону України “Про запобігання корупції” в силу вимог п. 3 ч. 3 ст. 3 цього Закону) не підлягають спеціальній перевірці.

Крім того, фахівці ГНЕУ звертають увагу, що базовим законодавчим актом, яким врегульовуються питання проведення спеціальної перевірки (у тому числі, щодо суб’єктів, які підлягають такій перевірці), є Закон України “Про

запобігання корупції”. З огляду на це, вважають експерти, внесення відповідних змін виключно до законодавства про вищу освіту є юридично некоректним.

3. Пропозиція щодо доповнення п. 2 розділу XV “Прикінцеві та перехідні положення» Закону новим пп. 10-1, згідно з яким “дія частини третьої статті 42 цього Закону в частині проведення у визначених цим Законом випадках другого туру виборів і укладання контракту з переможцем виборів застосовується з дня набрання чинності цим Законом”, виглядає юридично некоректною. Адже у разі прийняття відповідного законопроекту запропоновані нові положення ч. 3 ст. 42 Закону стануть його складовою частиною та зможуть повною мірою застосовуватися лише з дня набрання чинності Законом, проект якого розглядається.

4. Оскільки у законопроекті запропоновані зміни вносяться не лише до ст. 42 Закону, потребує відповідного корегування його назва.

5. Згідно з вимогами законодавчої техніки перехідні положення законопроекту застосовуються у разі, якщо потрібно врегулювати відносини, пов’язані з переходом від існуючого правового регулювання до бажаного, того, яке має запроваджуватися з прийняттям нового закону. Перехідні положення не можуть міститися в законопроектах про внесення змін до інших законів. З огляду на зазначене, назва розділу II законопроекту потребує внесення відповідних змін.

Враховуючи те, що законопроект реєстр. № 4489-1 від 23.12.2020, який є альтернативним до цього законопроекту, виглядає більш вдалим і який Головне управління рекомендує прийняти за основу, пропонуємо слухні пропозиції цього законопроекту врахувати при доопрацюванні законопроекту реєстр. № 4489-1.

Міністерство освіти і науки України за результатами розгляду та аналізу положень законопроектів (реєстр. № 4489, 4489-1, 4489-2) зазначає, що не підтримує законопроект за реєстр. № 4489 і вважає слухними та такими, що сприятимуть усуненню наявних прогалин в законодавчих актах, положення альтернативного законопроекту за реєстр. № 4489-1.

Національна академія правових наук України підтримує нагальність змін до Закону України “Про вищу освіту” щодо забезпечення процедури обрання керівника закладу вищої освіти.

Експерти НАПрН України звертають увагу, що більш повно процедуру регламентує проект Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про вищу освіту” щодо забезпечення процедури обрання керівника закладу вищої освіти” (реєстр. № 4489-1 від 23.12.2020), який може бути взятий за основу з подальшими техніко-юридичними правками.

Водночас фахівці НАПрН України вважають за необхідне доповнити зазначений законопроект окремими положеннями, які містяться в проекті Закону України “Про внесення змін до статті 42 Закону України “Про вищу освіту” щодо удосконалення процедури виборів керівника закладу вищої освіти” (реєстр. № 4489 від 11.12.2020 р.), зокрема:

1) **щодо особливостей проведення другого туру виборів:** “У разі коли за результатами першого туру виборів друге місце зайняли два і більше кандидатів з однаковою кількістю голосів, між ними проводиться проміжний тур

голосування для відбору кандидата, який братиме участь у другому турі виборів. Порядок проведення проміжного туру голосування визначається організаційним комітетом”;

2) **уточнити положення діючого закону в частині**, що “засновник (засновники) або уповноважений ним (ними) орган (особа) укладає контракт з переможцем другого туру строком на п’ять років не пізніше десяти днів після закінчення спеціальної перевірки”, адже на сьогодні виникають колізії, коли спеціальна перевірка триває довше, і особа, уповноважена укласти контракт, фактично порушує норми Закону України “Про вищу освіту”, який встановлює термін підписання місяць з дня обрання керівника закладу вищої освіти;

3) доцільно Закон України “Про вищу освіту” доповнити також положеннями, що у контракті з керівником закладу вищої освіти визначаються цільові показники діяльності закладу вищої освіти, досягнення яких повинна забезпечити особа на посаді керівника закладу вищої освіти, механізми перевірки досягнення таких цільових показників, а також терміни для досягнення таких цільових показників.

Національна академія педагогічних наук України звертає увагу, що метою всіх поданих законопроектів (реєстр. №№ 4489, 4489-1, 4489-2) визначено законодавче врегулювання ймовірної ситуації, коли у другому турі виборів керівника закладу вищої освіти жоден з кандидатів не набрав більше 50 відсотків голосів виборців.

1. НАПН України підтримує пропозицію, висловлену в різних редакціях усіх законопроектів щодо доповнення ч. 3 ст. 42 Закону України “Про вищу освіту” реченням **“Переможцем другого туру виборів вважається кандидат, який одержав на виборах більше 50 відсотків голосів виборців, які взяли участь у голосуванні”**.

2. НАПН України також підтримує законодавче врегулювання міжтурового голосування при виборах керівника закладу вищої освіти.

3. Що стосується законодавчого впровадження спеціальної перевірки для кандидата на зайняття посади керівника закладу вищої освіти, то це потребує узгодження з іншими актами законодавства, що унормовують це питання.

4. Пропозиції законопроектів щодо особливостей та умов укладення контракту з переможцем другого туру виборів вичерпно враховані у 10-у абзаці частини третьої ст. 42 із змінами, чинного Закону України № 392-IX від 18.12.2019 р. «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти”.

5. З огляду на зазначене, НАПН України у цілому підтримує законопроект “Про внесення змін до Закону України “Про вищу освіту” щодо забезпечення процедури обрання керівника закладу вищої освіти” (реєстр. № 4489-1 від 23.12.2020).

Президія Співки ректорів вищих навчальних закладів України, розглянувши проекти Законів України про внесення змін до Закону України “Про вищу освіту” щодо обрання та призначення керівника закладу вищої освіти (реєстр. № 4489, 4489-1, 4489-2), враховуючи пропозиції регіональних рад ректорів закладів вищої освіти, підтримує проект Закону України

“Про внесення змін до Закону України “Про вищу освіту” щодо забезпечення процедури обрання керівника закладу вищої освіти” (реєстраційний № 4489-1).

Комітет з питань інтеграції України до Європейського Союзу, розглянувши на своєму засіданні 23.12.2020 р. проект Закону про внесення змін до статті 42 Закону України “Про вищу освіту” щодо удосконалення процедури виборів керівника закладу вищої освіти (реєстр.№ 4489), визнав його положення такими, що регулюються національним законодавством країн-членів Європейського Союзу та не підпадають під дію міжнародно-правових зобов’язань України у сфері європейської інтеграції.

Підкомітет з питань вищої освіти, розглянувши 18.01.2021 року зазначений законопроект та враховуючи пропозиції Головного науково-експертного управління, Міністерства освіти і науки України, Національної академії правових наук України, Національної академії педагогічних наук України, Спілки ректорів вищих навчальних закладів України, рекомендує його відхилити.

Враховуючи вищезазначене, **Комітет з питань освіти, науки та інновацій вирішив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 2 частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект Закону “Про внесення змін до статті 42 Закону України “Про вищу освіту” щодо удосконалення процедури виборів керівника закладу вищої освіти” (реєстр. № 4489 від 11.12.2020), внесений народним депутатом України Шпак Л.О., відхилити.

2. Співдоповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України з цього питання визначити народного депутата України, Голову Комітету з питань освіти, науки та інновацій С.В. Бабака.

Голова Комітету

С.В. Бабак